

HET ONTWERP-MIJNWET.

EEN WAARSCHUWEND WOORD.

Toen vóór eenige jaren de Regeering in de Tweede Kamer er over geïnterpelleerd werd hoe het kwam, dat de aanvragers om mijnconcessie in de provincie Limburg zoo lang op afdoening van hun verzoek moesten wachten, antwoordde zij, bij monde van den Minister Heemskerk, dat de kennis der in ons land geldende Fransche mijnwet van 1810, sedert de afscheiding van België, op den achtergrond geraakt en men dus genoodzaakt geweest was opnieuw zich op de studie daarvan toeteleggen.

Die studie schijnt sedert dien nog niet veel vorderingen gemaakt te hebben. Het door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bij de Tweede Kamer der Staten Generaal ingediende wetsontwerp „houdende nadere bepalingen betreffende de mijnontginning, met wijziging der wet van 21 April 1810 (Bulletin des Lois N°. 285)“ draagt daarvan wel de meest besliste kenmerken.

Het ontwerp werd mij van uit Nederland van bevriende zijde toegezonden, met verzoek daaromtrent mijn meening te zeggen en de bedenkingen die ik er tegen heb zijn van zoo overwegenden aard, dat ik meen goed te doen ze te publiceeren. Ik kan daarbij slechts mijn leedwezen uitdrukken dat ik, hier in het diepe binnenland van Sumatra vertoevende, niet voldoende in de gelegenheid ben de daarop betrekking hebbende litteratuur te raadplegen.

Ten onrechte wordt het ontwerp genoemd eene wet houdende nadere bepalingen betreffende de mijnontginning. Het is niet meer of minder dan eene wet houdende eene geheele wijziging van beginselen omtrent den eigendom der mijnen, eene wet waarvan de beginselen geheel in strijd zijn

èn met het Fransche èn met het Duitsche mijnrecht, dat in strijd is met de in Nederland nog algemeen geldende begrippen omtrent den eigendom, in strijd met onze grondwet zelfs, die verbiedt dat iemand van zijn eigendom vervallen wordt verklaard, anders dan ten algemeenen nutte en tegen algeheele schadeloosstelling.

Had dit alles den ontwerper behoorlijk voor den geest gestaan, Art. 1 zou zonder twijfel ook niet, in strijd met de in de mijnwet zelve gebezigde definitie, en van het artikel dier wet waarop men zich beroept, van den houder eener concessie spreken, maar wel van den eigenaar eener concessie en daarmede zou dan ook al dadelijk het onmogelijke van den geheelen toelag gebleken zijn.

Met eene bespreking van de afzonderlijke artikelen van het wets-ontwerp behoef ik mij wel niet in te laten. Eenige beschouwingen naar aanleiding van de in de Memorie van Toelichting gebezigde argumenten zullen, naar ik meen, voldoende wezen om die artikelen en het geheele ontwerp te veroordeelen.

Tot recht begrip van de zaak zij hier alleen in het kort vermeld, wat het ontwerp vastgesteld wenscht te zien.

De houder eener concessie, verleend krachtens artikel 5 der mijnwet van 21 April 1810, kan bij Koninklijk Besluit nalatig worden verklaard in de behoorlijke ontginning van de mijn, waarop de concessie betrekking heeft, indien hij, na van wege den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid daartoe bij deurwaarders-exploit te zijn aangemaand, binnen den gestelden termijn in gebreke is gebleven van:

a. hetzij de ontginning der mijn, waarop de concessie betrekking heeft aan te vangen, regelmatig voort te zetten of weder op te vatten; of

b. publiekrechtelijke verplichtingen natekomen hem ter zake der ontginning bij wettelijk voorschrift of bij de akte van concessie opgelegd.

Heeft de houder der concessie aan die aanmaning geen gehoor, of niet behoorlijk gehoor gegeven, dan geeft de Minister hiervan kennis aan Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie, die den houder in de gelegenheid stellen om, ten overstaan eener commissie uit hun midden, bezwaren

tegen den uitspraak van den Minister in te brengen ¹⁾.

Met het advies van Gedeputeerde Staten worden die bezwaren aan den Minister gezonden en daarop beslist de Koningin over de nalatigverklaring, na den Raad van State te hebben gehoord.

Is die nalatigverklaring bij Koninklijk Besluit uitgesproken, dan wordt overgegaan tot openbare verkoop van de mijn ²⁾, met afwijking van het bepaalde bij artikel 7 van de wet van 1810 dat zegt, dat de concessie in eeuwigdurende eigendom is verleend en dat de eigenaar daarvan niet kan worden ont-eigend dan in de gevallen en op de wijze voor andere eigendommen voorgeschreven. ³⁾

Van het bij den verkoop behaalde provenu ontvangt de eigenaar, na aftrek van de kosten, en na aanzuivering van de op de concessie rustende schulden, drie vierde gedeelten; 25 ten honderd komt ten bate van de Staat der Nederlanden.

De M. v. T. zegt:

De wet van 21 April 1810 (Bulletin des Lois N°. 285) kent slechts het verleenen van concessiën à perpétuité (art. 7) en geeft in art. 49 der Regeering, in niet zeer duidelijke bewoordingen, de bevoegdheid om in te grijpen, in geval niet of niet behoorlijk ontgind wordt.

„Si l'exploitation est restreinte ou suspendue” — zoo

¹⁾ Wat zal de arme drommel voor bezwaren kunnen inbrengen, waar hier aan den Minister eene discretionaire macht wordt verleend, en de artikelen 7 en 49 van de wet van 1810, die de onaantastbaarheid van zijn eigendon, in gevallen als hier bedoeld, moeten waarborgen, buiten werking worden gesteld?

²⁾ Van de mijn? De bedoeling is toch wel om het recht van concessie te verkoopen, de mijn-eigendom. Onder mijn verstaat men het complex van mijnputten en galerijen, van gebouwen en machinerieën, enz. die aangelegd zijn om de delfstof-afzetting te openen en in ontginning te brengen. Juist omdat die mijn nog niet bestaat, nog niet aangelegd is, wil men immers tot den verkoop overgaan? En het recht van concessie zal wel bij verkoop niets opbrengen, nu men het palladium van dat recht, de artikelen 7 en 49 van de wet van 1810, buiten werking gesteld wenschte te zien. Dat zulk eene handelwijze ook op de waarde van de in werking zijnde mijnen van grooten invloed moet wezen, daaraan heeft men natuurlijk in het geheel niet gedacht.

³⁾ En dan natuurlijk ook met afwijking van hetgeen de grondwet te dien opzichte voorschrijft.

luit dit artikel — „de manière à inquiéter la sûreté publique ou les besoins des consommateurs, les préfets. „après avoir entendu les propriétaires ¹⁾), en rendront „compte au Ministre de l'Intérieur, pour y être pourvu „ainsi qu'il appartiendra.”

Het behoeft geen uitvoerig betoog, dat deze bepaling in de toepassing vrij wel nutteloos bleek.

In de eerste plaats zullen zeer bijzondere omstandigheden aanwezig moeten zijn, wil het uitblijven of de staking der exploitatie van een mijn de publieke veiligheid bedreigen of voorziening in de behoefte der gebruikers in gevaar brengen, doch zelfs al waren zoodanige omstandigheden aanwezig, dan nog ontbreekt in dit wetsartikel elke aanwijzing omtrent de richting waarin en de wijze waarop de Regeering zal hebben optetreden.

Het is onjuist, zooals hier in de M. v. T. beweerd wordt, dat artikel 49 der Regeering de bevoegdheid verleent om in te grijpen, wanneer de eigenaar niet of niet behoorlijk ontgint.

Het geciteerde artikel zegt toch duidelijk, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken alléén dan bevoegd is maatregelen te treffen, wanneer door eene beperkte of gestaakte ontginning de publieke veiligheid of de behoefte der verbruikers op zorgelijke wijze bedreigd worden.

En wat daarmee bedoeld wordt is volkomen duidelijk, wanneer men in aanmerking wil nemen, dat het betreffende artikel ontworpen werd onder den invloed van Napoleon's Continentaal Stelsel en op een oogenblik, dat de meeste Fransche havens door de Britsche vloot geblokkeerd waren, waardoor eene behoorlijke aanvoer van Engelsche steenkool afgesneden werd.

Tot verklaring van het artikel zeide graaf Regnaud de Saint Jean d'Angely, toen hij namens den Staatsraad het ontwerp bij de wetgevende vergadering voorlichtte, het volgende: „In al „die gevallen, waar aan de wet te kort gedaan is, zal de „rechtbank beslissen: deze alleen kan veroordeelen „De administratie zal echter moeten beslissen, wanneer de „zekerheid van het algemeen bedreigd wordt, of wanneer er door „eene beperkte, slecht geleide of afgebroken ontginning vrees

¹⁾ Door mij gespatieerd. R. V.

„ontstaat, dat er in de behoeften der verbruikers niet voldoende „voorzien zal worden. In zulke gevallen werd vroeger de concessie ingetrokken, maar dit systeem is niet in overeenstemming „te brengen met den eigendom over de mijnen. Wanneer zulk „een geval zich voordoet, zullen op voorstel van den Minister „van Binnenlandsche Zaken, evenals in buitengewone gevallen, „waarin de wet niet heeft kunnen voorzien, maatregelen getroffen „worden. Mocht zich in den vervolge de noodzakelijkheid doen „gevoelen algemeene regelen op dit punt vast te stellen, zoo „zullen ze niet ontworpen worden, voor dat de ondervinding „haar onfeilbaar licht over dit onderwerp heeft laten schijnen. „Dan eerst zal men het moeilijk vraagstuk kunnen oplossen, „hoe het mogelijk is het recht van den burger op zijn eigendom met het belang van het algemeen in overeenstemming te „brengen.”

Ook met de bewering, dat het geen betoog behoeft, waarom art. 49 in de toepassing vrijwel nutteloos bleef, maakt de de M. v. T. zich op wel al te gemakkelijke wijze van de zaak af, en is die bewering eveneens geschikt om een verkeerden indruk te weeg te brengen.

Eene korte historische herinnering is hier tot opheldering noodig.

Een van de eerste maatregelen die de nationale vergadering in Frankrijk, na de revolutie van 1789, nam was de afkondiging eener mijnwet die in 1791 in werking trad.

Op geen enkel gebied had dan ook de bestaande wetgeving tot grooter ongenoegen aanleiding gegeven dan hier. De opvolgende koningen hadden in dit opzicht alles volgens eigen inzichten geregeld en wat de een had opgebouwd, was door zijn opvolger alras weder afgebroken. Eene groote verwarring van denkbeelden omtrent het beschikkingsrecht over de delfstoffen was daardoor ontstaan. Wilde men de zaak nu behoorlijk regelen, dan diende vooral eene beslissing geveld te worden omtrent de vraag of de delfstoffen moesten worden beschouwd het eigendom te zijn van den grondeigenaar, dan wel of ze als publiek eigendom moesten worden gemerkt.

Het wetsontwerp ging van dit laatste beginsel uit en bepaalde, dat de delfstoffen ter beschikking stonden van de natie en dat ze slechts met hare toestemming, en onder de verplichting van

de eigenaren der oppervlakte schadeloos te stellen, ontgounen mochten worden. De oppositie tegen het wetsontwerp was groot en de nationale vergadering zou zich wellicht ten gunste van het andere beginsel hebben uitgesproken, indien niet Mirabeau, in eene immer denkwaardig gebleven redevoering, de laatste die hij in de vergadering hield, zich ter verdediging van het ontwerp in de bres had geworpen. Het door hem ingenomen standpunt wordt duidelijk weergegeven door de volgende woorden die hij o. a. bij die gelegenheid uitsprak :

„De in het ontwerp gebezigde uitdrukking nationaal eigendom, of een aan het beschikkingsrecht van de natie onderworpen eigendom, beteekent dus niets anders, dan dat de natie het recht heeft voor de ontginning van mijnen concessie te verleen.

„Het zou zonder twijfel eene dwaasheid zijn, om de delfstoffen tot het domein van den staat te rekenen; het zou echter eene wijze maatregel wezen ze te concedeeën aan den opspoorder en vinder en hem het bezit daarvan te verzekeren, teneinde zodoende het opsporen en ontdekken van delfstoffen aan te moedigen

„Ik beweer, dat wanneer het welzijn van het algemeen en de rechtvaardigheid de beide steunpilaren van den eigendom zijn, het noch in het belang van het algemeen welzijn, noch in dat van de rechtvaardigheid is, dat de nuttige delfstoffen tot een bestaudeel van de oppervlakte verklaard worden.”

Toch zag hij geen kaus zijne denkbeelden geheel ingang te doen vinden, zonder eenige concessies aan de grondeigenaren te doen. De wet, zooals ze ten slotte aangenomen werd, droeg daardoor geheel het kenmerk van een compromis tusschen de souveriniteits-rechten van de natie en de privaatrechten van den grondeigenaar. Ze was van het begin af een dood geboren kind.

De tijdsomstandigheden waren op dat oogenblik niet gunstig voor het outwerpen eener op meer gezonde basis rustende mijnwet. De politieke hartstochten speelden in de nationale vergadering eene te groote rol. Men had zich niet op een onpartijdig standpunt weten te plaatsen en, nog onder den

indruk van het misbruik van gezag, waartoe de vroegere regeeringen aanleiding gegeven hadden, verbonden met de toen getoonde algeheele miskenning der persoonlijke rechten, was men maar al te zeer geneigd nu tot een ander uiterste te vervallen en aan den grondeigenaar grooter rechten toe te kennen, dan men hem in het belang van de zaak en in het welbegrepen belang van het algemeen mocht toestaan.

Bij het ontwerpen dezer wet had men vooral gemeend zich te moeten beklagen over het onbestendige van de maatregelen door vroegere regeeringen genomen, die de pas verleende concessies ieder oogenblik weder introkken. En nu beging men dezelfde fout door te bepalen, dat de concessies hoogstens voor een tijdperk van 50 jaren verleend zouden worden. Ieder concessionaris moest daarom met schrik aan het einde van den termijn van concessie denken en was het zijn streven om de ontginningswerken zóó te leiden, dat hij binnen het tijdperk van concessie zooveel voordeel als mogelijk uit de mijn trok, onbekommerd om hetgeen naderhand daarmede zou gebeuren. Kostbare hulpwerken, van grooten omvang, die daarop berekend waren om de ontginning duurzaam te vestigen, werden niet aangelegd. Slechts de rijkere gedeelten eener afzetting werden ontgonnen en men bekommerde zich niet aan de minder rijke waarvan de ontginning minder voordeel beloofde. Roofbouw in den ergsten zin van het woord werd door zulk een stelsel aangekweekt en was dan ook aan de orde van den dag. En dat niet alleen bij hen die de mijnen krachtens eene concessie van de natie bewerkten; bij de grondeigenaars, aan wie de wet het recht had toegekend om de delfstoffen, tot op eene diepte van honderd voeten onder de aardkorst, als hun eigendom te beschouwen, had dit nog veel meer plaats en hunne ontginningswerken maakte de exploitatie van het dieper gelegen gedeelte niet zelden onmogelijk. De toestand der mijnindustrie werd door de bepalingen van de wet van 1791 nog treuriger dan ze reeds was. Men had daardoor slechts het vermorsen der delfstoffen gewettigd, le gaspillage légal, zooals men het later zeer kenschetsend noemde.

Dat er spoedig van alle kanten stemmen opgingen die op verandering aandrongen was niet te verwonderen. Napoleon zelf toonde groote belangstelling in de zaak en reeds in het begin

van 1806 werd, in eene onder zijne persoonlijke leiding gehouden zitting van den Staatsraad, het ontwerp eener nieuwe wet in behandeling genomen. De Keizer nam het levendigste aandeel in de discussies; hij gaf de wijzigingen aan die hij noodig oordeelde en vooral de beginselen waarop zijns inziens de wet diende te rusten. De aan de concessies met beperkten duur noodzakelijk verbonden nadeelen konden volgens hem alleen vermeden worden door er eeuwigdurende concessies van te maken. *Le secret est d'en faire des propriétés et, de les rendre par là sacrées dans le droit et dans le fait*, zeide hij. In de wet van 1810 zien wij dit beginsel tot uitdrukking gekomen. Het is het beginsel dat ook overal elders in de wereld bij de nitoeffening van den rationeel gedreven mijnbouw gebleken is noodzakelijk te wezen.

Volgens de bepalingen van de Fransche mijnwet van 1791 konden concessies ingetrokken worden, wanneer de werkzaamheden sans cause légitime gestaakt werden; ook deze bepaling schafte de wet van 1810 af. *«Il y a»*, sprak Napoleon in de zitting van den Staatsraad van 18 November 1809 — en het zijn zeer gedenkwaardige woorden — *«il y a un très grand intérêt à imprimer aux mines le cachet de la propriété. Si l'on n'en jouissait que par concession, en donnant à ce mot son acception ordinaire, il ne faudrait que rapporter le décret qui concède, pour dépouiller les exploitants; au lieu que, si ce sont des propriétés, elles, deviennent inviolables.»*

De Fransche mijnwet van het jaar 1810 was in het begin van baanbrekende beteekenis. Thans wordt ze algemeen als verouderd beschouwd.

Hare beteekenis lag vooral in het feit, dat bij de exploitatie het toezicht van de zijde van den Staat tot een minimum zou worden gereduceerd. Het mag niet gebeuren, had Napoleon gezegd, dat kleingeestige gouvernementsingenieurs, die slechts hunne theoriën in toepassing wenschen te brengen, lieden van ondervinding ringeloozen, die hun eigen goed beheeren. Haar grootste fout bestond in het feit, dat aan den ontdekker en eersten aanvrager ook niet per se door de wet het recht was toegekend om aanspraak te mogen maken op de concessie. Aan de Regeering is het recht voorbehouden den concessionaris te kiezen. Den ontdekker werd slechts een recht van schadever-

goeding toegekend, wanneer de Regeering de concessie aan een ander verleende.

In Duitschland, waar toen nog de mijnen onder de meest bekrompen contrôle van den Staat moesten worden bewerkt, is men sedert dien nog verder gegaan dan de Fransche wet van 1810 en hierin juist ligt weder de groote verdienste van de Pruisische mijnwet van 1865.

Voor eenige jaren geleden citeerde ik in de Indische Gids, bij de beoordeeling van het mijnwets-ontwerp van den Minister van Dedem, een passage uit professor Aguillon's werk over het mijnrecht. Diezelfde passage werd onlangs, tijdens de behandeling van de Indische mijnwet in de Tweede Kamer, door den regeerings-commissaris voorgelezen. Uit zijn mond klouk dat toch wel als eene satire, want tot aanprijzing van het in behandeling zijnde ontwerp, waarbij, onder meer andere tekortkomingen óók concessies van gelimiteerden duur werden voorgesteld, konden die woorden allermint dienen. Op het geval dat ons hier bezig houdt slaat het geciteerde echter wel, al ware het alleen om aan te toonen, hoe men zich in Frankrijk eene wijziging der bestaande wet denkt.

Na er op gewezen te hebben, dat de mijnwet van 1810 verouderd en niet meer in overeenstemming is met de eischen van den tegenwoordigen tijd, tengevolge waarvan de Fransche industrie er dan ook de gevolgen van ondervindt en de concurrentie met het buitenland niet vol kan houden, zegt Aguillon het volgende:

„Zonder twijfel zijn de natuurlijke hulpbronnen, waarover onze concurrenten op dit gebied kunnen beschikken bevorderlijk geweest aan deze uitbreiding hunner industrie. Maar men zou blind moeten wezen om niet in te zien, dat deze op opmerkelijke wijze bevorderd werd, en die hooge vlucht voornamelijk slechts kon bereiken, door de wijzigingen, die alle volken, welke bij de uitoefening van de mijnindustrie medetellen, in het derde kwart dezer eeuw bij hunne wetgevingen hebben aangebracht. Allen, zonder uitzondering, en slechts met eenige verschillen in de details van uitvoering, hebben bij deze herziening eenzelfde programma tot punt van uitgang genomen, dat zich in twee stelregels laat samenvatten:

1º, Het losmaken van de mijnindustrie, zoowel bij het

„verwerven der delfstofafzettingen als bij hare ontginning, van welke bestuursinmenging, uitgezonderd alleen waar het geldt voorzorgsmaatregelen te treffen tegen ongelukken.

„2°. De algeheele gelijkstelling van den eigendom der mijnen „(den mijneigendom), en zoover de aard der zaak zulks maar „toelaat, met den vollen en geheelen eigendom volgens het „gemeene recht, waarbij aan den mijnontginner dezelfde vrij- „heid van beweging op technisch en economisch gebied ver- „zekerd wordt die aan ieder ander industrieel of den landbouwer „toegekend is.

„Na het meerendeel der buitenlandsche wetgevingen bestudeerd „en daarbij zooveel mogelijk de historische ontwikkeling na- „gegaan te hebben, gelooven wij ons gerechtigd tot de verklaring, „dat men nooit, en bij geen andere materie, zulk eene belangrijke „en tevens algemeene verandering van begrippen heeft kunnen „opmerken, of eene wijziging van denkbeelden die zoo gelijk- „matig in hare beginselen en zoo vruchtbaar in hare gevolgen „is geweest.

„In geheel Duitschland zien wij, van af 1850, die omwenteling „plaats grijpen en de omliggende landen, van de Baltische „tot aan de Adriatische zee en het Balkan gebergte volgen het „gegeven voorbeeld na. Niettegenstaande eene traditie van meer „dan drie eeuwen zien wij het verouderde stelsel van staats- „industrie, en van een onder de bekrompen voogdijchap van „den Staat uitgeoefenden mijneigendom verlaten, een stelsel „waaronder de industrie kwijnend te gronde ging, omdat zij „niet kon voldoen aan de eischen van den tegenwoordigen „tijd, om eindelijk, na successieve wijzigingen, te geraken tot „dat monument op wetgevend gebied, hetwelk de Pruisische „mijnwet van 1865 oprichtte, ter verheerlijking der volkomen „vrijheid van beweging en de absolute onafhankelijkheid der „mijnindustrie, de mijnbouwvrijheid, opgevat in de volste „en breedste beteekenis van het woord.

.

„Dit is het schouwspel dat ons, binnen een betrekkelijk kort „tijdsbestek, uit alle oorden van de wereld geboden wordt. En „overal waar deze beginselen van vrijheid bij de inbezitneming „en de ontginning van delfstofafzettingen en van de ontheffing

„der Staats-bemoeiing, in toepassing kwamen, overal zien wij „daar de industrie eene vlucht nemen, waarnaast de onze „krachteloos ineen dreigt te zakken.“

Hetzelfde schouwspel, dat men in alle mijnlanden van de wereld ziet, valt ook in Frankrijk op te merken. Omstreeks 70 pCt.¹⁾ van de verleende concessies liggen braak en worden niet ontgonnen. Slechts zesmaal — en het gebeurde in de eerste helft dezer eeuw — heeft zich in Frankrijk het geval voorgedaan, dat concessies ingetrokken werden. Het waren concessies van weinig beteekenis en de betrokken concessionarissen maakten niet eens van hun recht gebruik om in hooger beroep te gaan; ze waren blijkbaar tevreden met de intrekking. Toen, door een besluit van de Minister van Oorlog, in 1849, de concessies voor de ontgiuning van ijzerertsen te Ban-Hamra, en later ook in die van Koréas, in Algiers, ingetrokken werden en de concessionarissen daartegen opkwamen, werden die besluiten door den Staatsraad weder vernietigd.

In België, waar de mijnbouw zooveel belangrijker is dan in Nederland, en waar ook de Fransche mijnwet van 1810 van kracht is, heeft er nooit eene intrekking van concessie plaats gehad. Men beschouwt dat daar — en zeer terecht — als onwettig.

De Pruisische mijnwet van 1865 heeft ook in het geval voorzien dat de concessionaris tot ontgiuning kan worden genoodzaakt; doch alléén wanneer overwegende redenen van algemeen belang dit eischen. De eukle uitdrukking „redenen van algemeen belang“ was niet voldoende. De wet eischt dat er, om tot zulk een maatregel over te gaan, overwegende redenen van algemeen belang aanwezig zijn.

Van de omstreeks 30.000 verleende concessies liggen er 93 pCt. in Pruisen braak en toch heeft er, sedert de afkondiging der mijnwet van 1865, geen enkel geval van intrekking der concessie daar plaats gehad. Wel heeft men enkele malen getracht de regeering daartoe over te halen, maar steeds werden dergelijke verzoeken van de hand gewezen omdat daarbij niet

¹⁾ Op 1 Januari 1889 waren van de 1407 in Frankrijk en Algiers verleende concessies, met eene gezamenlijke oppervlakte van 1.172.800 hectaren, slechts 464, met eene gezamenlijke oppervlakte van 541.191 hectaren in werking.

redenen van overwegend algemeen belang in het spel waren, maar alleen van persoonlijk belang.

Overigens zijn allen die bevoegd zijn over dit onderwerp een oordeel uit te spreken, zoowel in Frankrijk als in Duitschland, ten eerste tegen dergelijke intrekkingen gekant. Laat mij beginnen met het oordeel te uiten van den heer Brassert, den ontwerper van de Pruisische mijnwet van 1865. In een opstel in de *„Zeitschrift für Bergrecht“* van 1881 zegt hij:

„Namentlich ist jeder Versuch abzuweisen, welcher dahin zielt, die Befugnisse des Bergwerkseigenthümers aus vermeintlichen höheren Rücksichten wieder zu schmälern oder gar die Entziehung des Bergwerkseigenthums wieder aus irgend welchen anderen, als den gegenwärtig allein massgebenden überwiegenden Gründen des öffentlichen Interesses zuzulassen. Hier heisst es, am Grundsätze festhalten, und zwar um so mehr, als derselbe der Hebung des Kredits des Bergwerkseigenthums unstreitig grossen Vorschub geleistet hat, und andererseits seither nicht der Beweis erbracht ist, dass das Gemeinwohl geschädigt werde, wenn zahlreiche, in fester Hand befindliche Bergwerke zur Zeit unbenutzt liegen.“

In de Februari-aflevering van de Indische Gids van 1886 publiceerde ik het antwoord dat die zelfde heer mij gaf, naar aanleiding van het aan hem gericht verzoek, om mij zijne meening mede te deelen over het intrekken van mijnconcessies. Hij schreef mij toen o. a. .

„Das eigene Interesse des Bergbautreibenden ist auch hier der beste Regulator. Kann ein Werk unter den gegebenen Verhältnissen mit Vortheil betrieben werden, so geschieht es, und im Uebrigen kommt es nicht vor, dass der Nichtbetrieb irgend eines Bergwerks eine für die Allgemeinheit nachtheilige Vertheuerung eines Bergwerksproductes zur Folge hätte.“

Professor Adolf Arndt, die een mijnwet ontwierp die voor geheel Duitschland van toepassing zou zijn, stelde daarbij voor de betreffende artikelen van de Pruisische mijnwet te doen vervallen en alleen te voorzien in het geval, dat de concessionaris zelf om intrekking zijner concessie verzoekt.

Dit motiveert hij op de volgende wijze: „De Pruisische mijnwet legt den ondernemer de verplichting op om zijn mijn

„te ontginnen, wanneer volgens het oordeel van het oppermijnamt overwegende redenen van algemeen belang zulks eischen. In de praktijk zijn dergelijke gevallen echter nog niet voorgekomen en is het ook niet te voorzien, dat zij zich ooit zullen voordoen. Eer zou men kunnen wenschen het tegendeel in toepassing te mogen brengen, om eene te groote productie te kunnen beletten.”

In Frankrijk zien wij dezelfde zienswijze verkondigen. Aguillon zegt het volgende in zijn geciteerd werk :

„De kwestie van de concessies die door de eigenaars niet in ontginning worden gebracht houdt in Frankrijk de gemoederen van het publiek en van de administratie nu en dan meer bezig dan ze verdient. Men vergeet maar al te dikwerf, dat wanneer er zooveel mijnen zijn die niet ontgonnen worden, dit gebeurt omdat, hetzij om technische of economische redenen, ontginning niet mogelijk blijkt te zijn. Het persoonlijk belang levert hier werkelijk wel de beste waarborg; de eigenaars zullen niet gaarne lang verstoken blijven van de zekere voordeelen die hun de exploitatie belooft, wanneer zij kans zien deze te verlangen

„Onder den indruk eener ondoordachte beweging der publieke opinie werd, den 10^{en} Februari 1877, door het administratief gezag eene circulaire uitgevaardigd, om de noodige preparatieve maatregelen te verordenen, ten einde tot intrekking van alle concessies over te gaan die niet geëxploiteerd werden en waarvan de werkzaamheden niet binnen eenen zekeren termijn hervat zouden worden. Eenige maanden later, bij circulaire van 15 Juni 1877, was men wijs genoeg, dezen geheelen maatregel weder in te trekken en voor te schrijven, dat de zaken zouden worden gelaten zooals ze waren.”

Ten slotte nog het oordeel van René de Récy in de *Revue des Deux Mondes* :

Nous n'avons donc plus à nous occuper comme en 1810 du cas où l'exploitation restreinte, ou interrompue donnerait des inquiétudes pour les besoins des consommateurs. C'est là une de ces dispositions transitoires, tombées d'elles-mêmes en désuétude avec l'ancien ordre des choses, et qu'il ne faudrait faire revivre que si le malheur des temps nous ramenait un blocus continental.”

En elders zegt hij, doelende op den vooral van socialistische zijde in Frankrijk in deze richting uitgeoefenden drang:

„Bien loin de multiplier les cas de déchéance, le mieux »serait de les faire disparaître. Toute atteinte à la stabilité de »la propriété rejaillit non seulement sur la production, mais »sur la condition de l'ouvrier mineur, dont le sort reste et »restera lié, quoi qu'on fasse, à la prospérité de la mine. Il »faut au travail souterrain la foi robuste qui transporte les »montagnes; il faut aussi les capitaux qui les percent, et le »crédit est sujet à prendre facilement de l'ombrage: les clauses »élastiques, les pouvoirs discrétionnaires, l'inconnu ne lui dit »rien qui vaille.“

Na in het bovenstaande een kort overzicht gegeven te hebben omtrent den in dit opzicht bestaanden stand van zaken in de ons omringende landen, en van de dúúr omtrent dit onderwerp heerschende gevoelens, kunnen wij voortgaan met het citeeren van de Memorie van Toelichting. Men leest daar verder:

„Deze bepaling“ — het geciteerde art. 49 van de Fr. mijnwet van 1810 — „heeft dan ook niet kunnen be- »letten, dat hier te lande verleende concessiën zonder »gevolg zijn gebleven. In Limburg zijn alleen de mijn »Neuprick en de Domaniale mijn volledig in exploitatie, »terwijl eerst kort geleden ook de exploitatie in het veld »Oranje Nassau is aangevangen.

„Wellicht zou het bedingen van een waarborgkapitaal »kunnen worden aangemerkt als een middel ter verzekering, »dat de exploitatie met kracht zal worden nagestreefd, »door namelijk te bepalen, dat het waarborgkapitaal aan »den Staat zal vervallen, indien de concessionaris in ge- »breke blijft, de exploitatie aan te vangen, regelmatig »voort te zetten of na staking weder op te vatten. Die »bepaling ontbreekt in sommige concessiën, waarbij een »waarborgkapitaal werd bedongen, met het gevolg, dat »het kapitaal wel gestort werd, maar zonder dat met de »exploitatie van de mijn ook maar een begin werd ge- »maakt. De eigenaren van het kapitaal incasseeren jaarlijks »de vervallen rente en wachten rustig de gelegenheid af »om hetzij de mijn in ontginning te brengen of anders »de concessie te verkoopen.

„Maar al ontbreekt de bepaling niet, dat bij niet-ont- »ginning het kapitaal aan de schatkist vervalt, dan zal »toch die bepaling alléén, onder verschillende omstandig- »heden niet voldoende blijken om de ontginning der mijn-

„velden te bevorderen. Wordt namelijk dit kapitaal zeer „hoog gesteld, dan zullen allicht personen, wien het „ernstig om exploitatie te doen is, zich laten afschrikken „van het aanvragen van eene concessie.

„Het aanvangen en het voortzetten van eene mijn- „exploitatie is dikwerf afhankelijk van omstandigheden, „welke de concessionaris niet altijd in zijne hand heeft, „zoodat een soliede ondernemer veelal tegen de kaus op „zal zien, buiten zijne schuld een aanzienlijk waarborg- „kapitaal te verbeuren. Wordt dit kapitaal op een laag „bedrag gesteld, zoo kan het voorkomen dat daardoor „speculanten niet weerhouden worden om zich meester te „maken van een mijnveld, zonder ernstige bedoeling om „het in ontginning te brengen. Dit kapitaal wordt er dan „aan gewaagd, en als de koopsom beschouwd van het „concessierecht; dat men zich voorstelt, en blijkens de „opgedane ervaring dikwijls op goeden grond, met voor- „deel te gelegener tijd weder van de hand te zullen doen. „Ook kan het belang van den eigenaar van eene naburige „mijn mede brengen meester te worden van eene concessie, „ten einde juist die ontginning van de mijn door anderen „te beletten en zodoende de concurrentie tegen te gaan.

„De Regeering behoort daarom over een krachtiger „middel te beschikken om de ontginning te bevorderen, „te weten de onttrekking van de concessie aan hem die „blijken geeft, haar niet tot het doel, waartoe zij ver- „leend werd, te kunnen of te willen gebruiken.

„Eene aanvulling van de bepalingen van de Mijnwet „is dus wenschelijk ter regeling van de gevolgen van het „in het geheel niet exploiteeren van eene mijn of van „onvoldoende ontginning.

„Ook in Frankrijk werd aan zoodanige wijziging be- „hoefte gevoeld, omdat art. 49 der wet van 1810, welke „daar even als hier nog steeds van kracht is, het beginsel „van tusschenkomst der overheid in slechts zeer algemeene „bewoordingen en weinig duidelijk aangegeven gevallen „omschrijft.

„De Fransche wet van 27 April 1838 bepaalt nader „de gevallen, waarin de overheid uitgaven kan bevelen „tot verzekering der veiligheid en waarin bij gebreke van „betaling de concessie kan worden ingetrokken. Zij kan „wegens het bepaalde in art. 10 in hoofdzaak worden „beschouwd als eene regeling van uitvoering van art. 49 „der wet van 1810. Uitgaande van de fictie, dat de mijn „in de gevallen door haar genoemd moet beschouwd worden „te zijn verlaten (art. 6 „la mine sera réputée abandonnée”)

„bepaalt zij, dat langs administratieven weg tot verkoop van de mijn zal worden overgegaan.

„Volgens de mijnwet van 1810 toch schept de akte van concessie een nieuw, van den eigendom van den bovengrond afgescheiden eigendom. Het is dus rationeel om waar het publiek belang vordert, dat die eigendom aan den concessionaris worde onttrokken, omdat deze er niet het gebruik van maakt, dat met de uitgifte van de concessie bedoeld werd, dien eigendom te verkoopen aan den meestbiedende. Ook in het bij de Staten-Generaal in behandeling zijnde ontwerp eener mijnwet voor Nederlandsch-Indië (gedrukte stukken 1898—1899. n°. 15) wordt, ofschoon daarin niet wordt overgegaan van het stelsel der wet van 1810 met betrekking tot het recht van eigendom van de mijn, toch voorgesteld, na vervallen verklaring der bij de concessie verleende rechten, tot verkoop daarvan over te gaan.

Wat hier als van zelf sprekend wordt voorgesteld is toch in het geheel niet juist. De mijnwet van 1810 veroorlooft de administratie niet om in de akte van concessie voorwaarden op te nemen, die niet bij die wet zijn voorgeschreven. Het bedingen van een waarborgkapitaal kan geschieden bij het verleenen eener concessie voor de uitvoering van publieke werken, voor een spoorweg-concessie b. v., maar ze is niet geoorloofd bij het verleenen eener mijnconcessie. Wanneer de Nederlandsche Regeering dergelijke bedingen aan de uitvaardiging eener akte van concessie verbonden heeft, dan zijn zulke handelingen als niet in overeenstemming met de wet, en dus als onwettig, te beschouwen.

Laat ons weder Aguilon raadplegen. Hij zegt over het ook in Frankrijk vroeger bestaande gebruik, om naast de eigenlijke akte van concessie nog bijzondere voorwaarden te voegen in den vorm van een „Cahier des charges — het bestek — het volgende:

„Ofschoon dit gebruik dagteekent van af het begin dat onze mijnwet van 1810 in werking trad, zoo is deze praktijk toch zeer verwerpelijk; zelfs het woord bestek — cahier des charges — in verband met eene mijnconcessie gebezigd, is niet gelukkig gekozen. Het kan inderdaad slechts bedoelen om eene mijnconcessie gelijk te stellen met een concessie voor de uitvoering van publieke werken, met andere woorden om de akte die eenen eigendom schept, welke uitsluitend beheerscht wordt

„door bij de wet voorgeschreven lasten en servituten, te assimileeren met een contract dat met wederzijdsch goedvinden „tusschen den ondernemer en de administratie gesloten wordt. . .

„Dit denkbeeld is in den grond verkeerd en heeft geleid „tot het redigeeren van akten die tot het opperen van veel „tegenwerpingen geleid hebben en nog leiden. Wel bezien is „het voldoende, wanneer de akte van concessie niets anders „bevat dan den naam van den concessionaris, de benaming „der geconcedeerde delfstoffen, de grenzen en de uitgestrektheid „van het terrein van concessie, de uitkeering aan den grond- „eigenaar en de vergoeding aan den vinder te betalen. Door „andere voorwaarden in de akte op te nemen vervalt men in „het ongerief van of onwettige of onnoodige bepalingen voor „te schrijven, want hebben die bijzondere bepalingen ten doel „om den concessionaris tot verbindtenissen te dwingen die „niet door de wet zijn voorgeschreven, dan zijn ze onwettig; „vloeien ze echter voort uit de bepalingen van de wet of van „de verordeningen, dan is het onnoodig om den text dier „wettelijke bepalingen in de akte van concessie te herhalen „of nader te omschrijven. Inderdaad kan men zulks niet genoeg „herhalen, omdat men zoo dikwerf geneigd schijnt dit uit het „oog te verliezen.”

Bij de voor een paar jaren geleden in Engeland door eene Staatscommissie gehouden enquête „on Mining Royalties” was professor Aguillon door de Fransche Regeering als gedelegeerde gezonden, om inlichtingen te verstrekken. De voorzitter stelde hem toen o. a. de volgende vraag:

Bevat in Frankrijk de akte van concessie alleen bepalingen die door de wet zijn voorgeschreven?

Antwoord. Tot vóór het jaar 1859 ¹⁾ heeft de administratie er weinig acht op geslagen, of de voorwaarden, die in de akte van concessie werden opgenomen, wel voldoende in overeenstemming waren met de wet. Sedert 1859 echter is er ijverig naar gestreefd om alléén strikt wettige voorwaarden in de akte

¹⁾ Bij een advies van den 12ⁿ April 1859 gaf de Staatsraad in Frankrijk als zijn oordeel te kennen: que la concession des mines «est une propriété que l'on ne peut soumettre qu'à des obligations «fixées par la loi et qu'il est inutile d'insérer dans les actes de «concession des clauses oiseuses soit en fait, soit en droit.»

op te nemen. Wanneer vroeger verleende akten bepalingen bevatten die bleken niet in overeenstemming te zijn met de wet, dan heeft de administratie, sedert dien tijd, dergelijke voorwaarden als niet geldig beschouwd en laat ze de toepassing er van niet toe. Op dit oogenblik zelfs is men bezig het laatste model, dat van 1882, te herzien, omdat men tot de ontdekking gekomen is, dat zelfs dit nog verschillende bepalingen bevat, die niet voldoende in overeenstemming zijn met de voorschriften van de wet.

Niet van belang ontbloom is het onder deze omstandigheden om ook het oordeel te vernemen van dezen geleerde, die in Frankrijk algemeen als de eerste autoriteit op mijnwetgevend gebied wordt beschouwd, over de in Nederland plaats hebbende toepassing van de Fransche mijnwet van 1810:

„Il est permis de dire que la législation française est appliquée en Hollande de façon à y être méconnaissable. Le gouvernement y donne des concessions de mines, plutôt à titre de propriétés domaniales, dont il fixe discrétionnairement le régime dans chaque cas, que de propriétés instituées en conformité de la législation de 1810.”

Sprekende over de in Nederland in de akte van concessie opgenomen voorwaarde tot het storten van een waarborgsom, op grond van art. 14 ¹⁾ van de wet van 1810, zegt hij het volgende:

„Il est certes permis de trouver qu'il y a là une singulière interprétation de cet article; on peut tenir pour certain qu'elle ne serait jamais admise en France.”

De voorstelling, in de Memorie van Toelichting gegeven, alsof in het algemeen de Fransche wet van 1838 de gevallen bepaalt, waarin de overheid uitgaven kan bevelen tot verzekering der veiligheid en dat, bij gebreke van betaling, de concessie dan kan worden ingetrokken, is eveneens in staat eene onjuiste voorstelling van zaken te geven.

De aangehaalde wet werd met een bepaald doel afgekondigd en wel naar aanleiding van het feit, dat in het bassin van

¹⁾ Art. 14. L'individu ou la société doit justifier des facultés nécessaires pour entreprendre et conduire les travaux, et des moyens de satisfaire aux redevances, indemnités, qui lui seront imposées par l'acte de concession.

Rive de Gier verschillende mijnen door den grooten aandrang van het onderaardsche water dreigden onder te loopen en het toevloeiende water niet dan door een gemeenschappelijk handelen van al de aangrenzende eigenaars van mijnvelden, waarvan er verschillende braak lagen, bedwongen kon worden.

Art. 1 van die wet zegt dan ook zeer duidelijk:

„Lorsque plusieurs mines situées dans des concessions différentes seront atteintes ou menacées d'une inondation commune qui sera de nature à compromettre leur existence, la sûreté publique ou les besoins des consommateurs, le Gouvernement pourra obliger les concessionnaires de ces mines à exécuter en commun et à leur frais les travaux nécessaires, soit pour assécher tout ou partie des mines inondées, soit pour arrêter les progrès de l'inondation.”

Hier lag dus werkelijk een geval voor, dat binnen de bedoeling van art. 49 van de wet van 1810 te rangschikken viel en ten onrechte beroept de M. v. T. zich op deze wet, om de strekking van een wets-ontwerp te verdedigen, die in geen enkel opzicht kan geacht worden binnen de termen van dat artikel te vallen. Dat die wet van 1838 wegens het bepaalde bij art. 10, in Frankrijk beschouwd kan worden als eene regeling van de uitvoering van art. 49 van de wet van 1810, is juist. Dat artikel zegt n.l.

„Dans tous les cas prévus par l'article 49 de la loi du 21 Avril 1810, le retrait de la concession et l'adjudication de la mine ne pourront avoir lieu que suivant les formes prescrites par le même article 6 de la présente loi.”

Maar om dat art. 6 in toepassing te brengen moeten er zich in de eerste plaats gevallen voordoen, die vallen binnen de termen van art. 49 van de wet van 1810. Door de wet van 1838 wordt dat artikel 49 niet buiten werking gesteld, zooals in dit wets-ontwerp beoogd en uitdrukkelijk voorgesteld wordt. De voorschriften van de wet van 1838 bedoelen eene onteigening ten algemeenen nutte in gevallen die zich niet dan bij zeer hooge uitzondering kunnen voordoen, en het aanhangige wets-ontwerp eene verbeurdverklaring, ten gedeeltelijken voordeele van den Staat, in gevallen die niet te rangschikken zijn onder het bepaalde bij art. 49 van de wet van 1810.

De intrekking van concessie kan hier geschieden volgens het

bon plaisir van den Minister, zoodra deze maar van oordeel is, dat de concessionaris ze niet of niet behoorlijk bewerkt. ¹⁾)

Opmerkelijk ook is dat afgeven op de speculanten door een Nederlandsch Minister van Handel en Nijverheid, terwijl Nederland toch grootendeels door de uitoefening van den handel moet bestaan. Paul Leroi Beaulieu sprak eens van *la spéculation*, *si sottement maudite*, toen hij, in een artikel in de *Revue des Deux Mondes*, de meening verkondigde, dat zonder speculatie geen handel of industrie denkbaar waren.

De gevallen, dat iemand voor zichzelf een woonhuis bouwt en kan bouwen zijn zeldzaam. Meestal huurt hij er een, of koopt er een, dat bereids verschillende andere bewoners heeft gehad, of dat reeds door de handen van een of meer speculanten is gegaan.

En met het ontstaan eener mijnonderneming gaat het niet anders. De gevallen dat een kapitalist, en er zijn zeer groote kapitalen voor het vestigen eener mijnonderneming van noode, het plan opvat om met eigen middelen of in combinatie met anderen, eene mijn te gaan ontginnen, zullen wel tot de zeer hooge uitzonderingen behooren. De onderneming ontstaat, doordat een speculant, iemand die zich voorspiegelt dat daarmede voordeel te behalen is, het plan opvat om de delfstofafzetting op te sporen en de concessie aan te vragen. Eerst wanneer hij die concessie, het beschikkingsrecht over de betreffende delfstofafzetting, verkregen heeft, kan hij tot het bijeenbrengen van het voor de exploitatie noodige kapitaal overgaan. En wanneer hij geen kans ziet dit zelf te doen en de concessie overdoet aan een ander, die dit wel vermeent te kunnen volbrengen, welk kwaad is daarin gelegen? Vindt men het soms niet goed, dat er makelaars zijn die verkoopers en koopers tot elkander brengen? Is het een kwaad, dat de producent zijn waar niet onmiddellijk aan den verbruiker slijt, dat de koffie niet direct door den planter aan den verbruiker geleverd wordt, maar dat die eerst door bemiddeling van verschillende speculanten, den groothandelaar, den kruidenier, den verbruiker bereikt?

¹⁾ De M. v. T. zegt: De Minister zal in eerste instantie hebben te beoordeelen of aan eene aanmaning, overeenkomstig art. 1 gedaan, gevolg, c. q voldoende gevolg is gegeven.

Van regeertingswege zeker moest men daarin geen euvel zien. Het klinkt alles zoo eigenaardig, wat de Memorie van Toelichting ons vertelt.

Het is alsof men een sprookje leest, dat van lang vervlogen tijden spreekt.

Men gevoelt zich zoo terug verplaatst, eenige eeuwen terug, in den tijd der Fransche koningen, toen men — om de bewoordingen van het wetsontwerp te gebruiken — den houder eener mijnconcessie beschouwde als gent taillable et corvéable à merci; toen men zich gerechtigd waande de verleende concessie zoo maar weder in te trekken, omdat ons dit zoo goed dunkt, en de concessionaris blijken heeft gegeven haar niet te willen gebruiken voor het doel waarvoor ze verleend werd!

Eene intrekking van concessie, tegen den wil van den concessionaris, is niet denkbaar zonder schending van verworven eigendomsrechten.

Bij de beraadslagingen over het ontwerp in den Staatsraad had Napoleon uitdrukkelijk op de voorgrond gesteld:

„Le concessionnaire ne doit être dépouillé de sa propriété que lorsque lui-même consent à la faire céder. Il n'y a pas de différence à faire sous ce rapport entre une mine et une ferme.”

En die gedachte is ook in de wet zelve tot uitdrukking gekomen.

Dat de concessie, volgens art. 7 van de wet van 1810, à perpétuité verleend wordt, is ons in de Memorie van Toelichting medegedeeld. Maar dat artikel bevat nog eenen anderen niet minder gewichtigen waarborg voor de rationeele uitoefening van den mijnbouw en ter verzekering van den eigendom. De eerste alinea er van luidt als volgt:

„Il (l'acte de concession) donne la propriété perpétuelle de la mine, laquelle est dès lors disponible et transmissible comme tous les autres biens, et dont on ne peut être exproprié que dans les cas et selon les formes prescrites pour les autres propriétés ¹⁾, conformément au Code Napoléon et au Code de procédure civile.”

De wet schrijft dus voor, dat de concessionaris alléén van zijn

¹⁾ Door mij gespatieerd. R. V.

eigendom onteigend mag worden in de gevallen, en op de wijze, bij de wet voorgeschreven voor alle overige eigendommen. ¹⁾)

Zal men derhalve nu ook binnen kort van de zijde van den Minister van Justitie, of van Binnenlandsche Zaken, een wetsvoorstel te gemoet mogen zien, waarbij zij gerechtigd worden verklaard aan de eigenaren, van onbewoonde, of volgens hun oordeel niet behoorlijk bewoonde of benutte, gebouwen, of van braak liggende bouw — of tuin — of andere gronden, de sommatie te richten om, binnen een te stellen termijn, die gebouwen behoorlijk ²⁾ te benutten, of die gronden behoorlijk te bebouwen of te bewerken? Indien de eigenaren aan die sommatie niet voldoen, hebben ze blijk gegeven hun eigendommen niet te willen gebruiken voor het doel waarvoor ze hun verleend werden ²⁾ en, aangezien het daarom rationeel toeschijnt om die eigendommen aan de eigenaren te onttrekken ²⁾, wordt in gevolge Koninklijk Besluit tot het verkoopen daarvan aan den meestbiedende overgegaan. Na aftrek van de kosten, en van de op de eigendommen rustende hypotheeken en andere schulden, mag aan de eigenaars het restant van de verkoopsom uitgekeerd worden, doch niet dan na aftrek van 25 percent, ten bate komende aan den Staat der Nederlanden, welke korting zal werken als eene boete op het niet behoorlijk gebruik maken van de betreffende eigendommen. ²⁾)

Zulk een wets-voorstel zou zeker in niets verschillen van dat hetwelk de Minister van Waterstaat, Handen en Nijverheid voor de mijneigendommen bij de Tweede Kamer heeft ingediend.

¹⁾ Men vertrouwt zijn oogen nauwelijks wanneer men, met betrekking hierop in de M. v. T. het volgende leest:

«Ten allen overvloede worde er nog de aandacht op gevestigd «dat door de voorgedragen regeling niet wordt te kort gedaan aan «het beginsel in art. 7 der Mijnwet uitgesproken, dat de wettelijke «onteigening, gelijk ten aanzien van elk onroerend goed, zoo ook «ten aanzien van de mijn, kan worden toegepast, waardoor de «mogelijkheid blijft bestaan om de mijn desgevorderd te naasten.»

De Fransche mijnwet van 1810 geeft den Regeering niet het recht om de mijn te naasten. Hoe men dit uit artikel 7 heeft kunnen afleiden is niet wel begrijpelijk.

²⁾ Zie Memorie van Toelichting.

De foutieve voorstellingen die wij in de Memorie van Toelichting aantreffen spruiten voornamelijk voort uit de omstandigheid, dat men aan het ontwerpen van dit wets-voorstel is gegaan met eene vooraf opgevatte meening, met eene onjuiste voorstelling omtrent de rechtelijke beteekenis van de verleende concessie en van de akte van concessie. Men heeft toen getracht om de voorschriften van de mijnwet van 1810 naar die foutieve opvatting te plooiën ¹⁾ en is opmerkelijkerwijze niet gekomen tot de conclusie, dat de gekoesterde opvatting toch wel foutief moest wezen, wanneer ze zoo herhaaldelijk in strijd kwam met de positieve bepalingen van die wet. Het woord concessie heeft den ontwerper op een dwaalspoor gebracht. Men heeft gedacht, dat de mijn-concessie dezelfde beteekenis had als eene spoorweg-concessie, welke laatste eene tusschen partijen gesloten overeenkomst is.

Dit nu is in geen enkel opzicht het geval met de mijnconcessie.

Het moderne mijnrecht beschouwt eene bepaalde categorie van uitdrukkelijk bij de wet genoemde delfstoffen als heerlooze zaken — *res nullius* —, die niet ter beschikking staan van den rechthebbende op den grond. Binnen bij de wet aangegeven grenzen verkrijgt de opspoorder en vinder, de eerste occupant, het beschikkingsrecht daarover, en de wet geeft aan, hoedanig de opspoorder die delfstoffen mag trachten te vinden en hoe hij dan het verworven beschikkings- of eigendomsrecht over die delfstoffen mag uitoefenen. De akte van concessie is niets dan eene van de zijde van den Staat uitgevaardigde rechts-erkenning, uadat de delfstofafzetting opgespoord en de vinder zich aangemeld heeft. Ze houdt in, dat de in de akte genoemde persoon de concessionaris, dat wil zeggen de eigenaar geworden is, van het nader omschreven mijnveld en dat hij, overeenkomstig de bepalingen van de mijnwet, het recht heeft erlangd

¹⁾ Wellicht heb ik mij hier nog te zacht uitgedrukt, want waar dit aanplooiën met den besten wil in het geheel niet ging, stelt het ontwerp kort en bondig voor, om maar in afwijking van het voorgeschrevene te handelen (art. 7) of lastige bepalingen (art. 49) buiten werking te stellen, met andere woorden om zich maar in het geheel niet te bekommeren om de waarborgen voor de onaantastbaarheid van zijn eigendom, die de wet den concessionaris verleent. R. V.

daarin alle, dan wel speciaal genoemde, gereserveerde delfstoffen te exploiteeren. Die akte wordt door den bij de wet aangewezen ambtenaar uitgevaardigd, krachtens de den Staat toekomende politie-hoogheid, en is gelijk te achten met eene van Staatswege uitgevaardigde geboorte- of huwelijksakte.

Ditzelfde beginsel is ook in hoofdzaak neergelegd in de Fransche mijnwet van 1810. Inconsequent was men toen, door aan den opspoorder en vinder niet per se het recht van concessie, het beschikkingsrecht over de opgespoorde delfstoffen, toe te kennen. Wij hebben gezien, dat dit de voornaamste fout van die wet is en dat juist in deze richting op verbetering wordt aangedrongen. Maar ofschoon bij de wet van 1810 ten onrechte aan de Regeering de bevoegdheid werd gegeven om den oorspronkelijken concessionaris, den eigenaar van het mijnveld, te kiezen, onder voorwaarde van den vinder schadeloos te stellen, wanneer deze niet als concessionaris wordt erkend, zoo is toch de rechterlijke beteekenis van de uitgevaardigde of, zooals het spraakgebruik het nu eenmaal wil, verleende akte van concessie geen andere dan de hier boven aangegevene.

Uit het voorgaande blijkt, dunkt mij, duidelijk het volgende.

Voor de uitvaardiging van de Fransche wet van 1838 bestond de meest erustige aanleiding. Het motief valt geheel binnen de termen van artikel 49 van de mijnwet van 1810. Hetzelfde beginsel werd hier in toepassing gebracht, dat in artikel 649 van ons Burgerlijk Wetboek is nedergelegd.

Voor de indiening van het besproken wetsontwerp is echter geen enkel geldig motief aan te voeren en de Memorie van Toelichting geeft dat dan ook niet aan.

In het braak liggen van een paar mineigendommen is geen reden te vinden om, in strijd met de goede trouw ¹⁾ en met al onze wetten, dien eigendom den eigenaar te ontnemen en geheel of gedeeltelijk verbeurd te verklaren ten bate van den Staat.

¹⁾ Het ontwerp stelt voor, dat aan de wet terugwerkende kracht zal worden gegeven.

Wanneer de eigenaar van een mijneigendom publiekrechtelijke verplichtingen niet nakomt, hem bij wettelijk voorschrift opgelegd, dan is hij niet anders te behandelen dan elk ander persoon die zoodanig verzuim pleegt. Daarvoor is geen afzonderlijke wet noodig.

De aan den concessionaris — den eigenaar van een mijneigendom — bij de akte van concessie opgelegde voorschriften zijn als onwettig te beschouwen, wanneer ze niet in overeenstemming zijn met de bepalingen van de mijnwet van 1810. Tot nakoming daarvan kan hij dan niet gedwongen worden: evenmin als in Frankrijk of België. Het zou ten hoogste te betreuren wezen indien de vertegenwoordiging, onvoldoende ingelicht, hare goedkeuring hechtte aan bepalingen als hier in het ontwerp worden voorgesteld en daardoor te kennen gaf, dat ze dergelijke onwettige handelingen van de Administratie beaamde.

Het ontwerp bedoelt een terugkeeren tot de reeds een eeuw geleden in Frankrijk veroordeelde beginselen van de mijnwet van 1791. Daarmede is waarlijk door Nederland geen eer of voordeel te behalen.

REINIER D. VERBEEK.

Mijningenieur.

Soengei Aboe, Sumatra's
Westkust, October 1899.